

www.euradria.eu

Osnovna navodila za obmejne delavce

www.euradria.eu

Osnovna navodila za obmejne delavce

Pripravljeno v sklopu projekta Euradria 2020/2021 VS/2019/0398

*Viri: The EU provisions on social security,
Your rights when moving within the European Union
Povzetki iz predstavitev sodelujočih članov projekta
Več informacij na <https://euradria.eu>*

POJEM OBMEJNO ALI ČEZMEJNO DELO

Če se po eni strani zdi, da je notranja čezmejna mobilnost strukturna značilnost trga dela, ki igra pomembno vlogo tudi v smislu teritorialnega razvoja in uravnoveženja zaposlitvenih možnosti, po drugi strani to lahko »beremo« tudi kot tveganje za zaposlene. Na ta način obstaja tveganje, da bi ustvarili oviro za te oblike mobilnosti in dejansko ustvarili obliko diskriminacije.

Bistveno v tem primeru je, da delavec ohrani svoje običajno prebivališče izven države zaposlitve. Če bi delavec svoje prebivališče prenesel v državo zaposlitve, bi postal delavec migrant in ne več obmejni delavec.

Fenomen obmejnega dela je opredeljen tudi s krepitvijo drugih elementov: na primer, zlasti glede davčnih zadev, v dvostranskih konvencijah med državami, katerih cilj je preprečiti dvojno obdavčitev dohodka in ... velja

Načelo
LEX LOCI LABORIS
velja zakonodaja države, kjer se opravlja delo

Na podlagi pravil o usklajevanju nacionalne varnostne zakonodaje socialne varnosti, obmejni delavci plačujejo prispevke za socialno varnost in druge prejemke iz dela pri zavodu za socialno varnost v državi članici, v kateri izvajajo delovno aktivnost.

Osnovna navodila za obmejne delavce

Brez določb Evropske unije o koordinaciji socialne varnosti ne bi bilo zagotovljene ustrezne zaščite pri zagotavljanju pravice do svobodnega gibanja.

Če zakonito delate v eni državi, prebivate pa v drugi in se vsak dan ali vsaj enkrat tedensko vanjo vračate, ste po zakonodaji EU **obmejni delavec** (oziroma čezmejni delovni migrant).

Zakonodaja katere države se uporablja?

V vsakdanjem življenju morate upoštevati zakonodajo obeh držav.

Zakonodaja države, v kateri delate, se uporablja za:

- zaposlitev in plačevanje davkov
- večino pravic iz socialne varnosti

O tem, v kateri državi ste zavarovani, odločata **dva dejavnika**:

- **vaš delovni status** (zaposleni, samozaposleni, brezposelni, napoteni na delo, obmejni delavec itd.)
- **vaša država prebivališča**, *ne* vaše državljanstvo

Zakonodaja države, v kateri prebivate, se uporablja za:

- nadomestila za primer brezposelnosti (spada pod socialne transferje)
- končno plačilo davka (svetovni davek), davek na nepremičnine in večino drugih davkov
- ostali socialni transferji in družinski prejemki

Določbe EU ne usklajujejo nacionalnih sistemov socialne varnosti, ampak zagotavljajo njihovo koordinacijo, ki določa skupna pravila in načela, ki morajo biti spoštovani, da se zagotovi neškodljiva uporaba različnih nacionalnih zakonodaj, pri uveljavljanju pravice do prostega gibanja.

O državi zavarovanja ne odločate sami!

Zaposlitev v eni državi, prebivališče v drugi,

Običajno se delovno razmerje sklene s PISNO POGODBO O ZAPOSLOTVI

→ Opomba! Tudi če ni sklenjena pisna pogodba o zaposlitvi, se šteje za delovno razmerje, če so v njem elementi tega razmerja.

V primeru, da nekdo opravlja delo, kot da bi bil zaposlen, čeprav nima sklenjene pogodbe za delu, se domneva, da med delavcem in delodajalcem obstaja delovno razmerje z vsemi pravice in obveznosti obeh. Pogodbe o zaposlitvi se sklepajo za nedoločen čas z izjemo

- sezonsko delo
- nadomeščanje odsotnega delavca iz zdravstvenih ali porodniških razlogov,
- izredna in občasna dela

Pogodba o zaposlitvi

V primerih, ko pogodba o zaposlitvi ni v skladu z veljavnimi zakoni in pravili o delovnem razmerju (nacionalna pravila države zaposlitve) se samodejno uporabljajo določbe zakona in veljavna pravila.

V Sloveniji se

- lahko izrecno določa, da delovni čas traja 40 ur na teden oziroma 8 ur na dan, izrecno določa, v katerih primerih se lahko uredijo nadure in prerazporeditev delovnega časa, ter lahko predvideva tudi, da delavec opravlja delo s polnim delovnim časom. , z možnostjo nadur in prerazporeditve delovnega časa, v skladu s kolektivno pogodbo.
- Delavec za polni delovni čas ima med vsakodnevnim delom pravico do plačanega odmora v trajanju 30 minut
- neobdavčeni znesek na del bona za obroke za vsak delovni dan in povračilo potnih stroškov

V Italiji

- Zakon NE določa dnevne dolžine delovnega časa, predvideva le obvezen počitek
- Za delo, daljše od 6 ur, so dovoljeni plačani odmori (10 min)
- Odmor za malico ni vključen v urnik se ne upošteva v delovni čas
- Delodajalec lahko delavcem dodeli neobdavčene „bone za prehrano“ do določenega zneska
- neplačani potni stroški
- ni zakonsko določene minimalne plače, razpon višine plač je širok

V državi zaposlitve morate pridobiti davčno številko.

Ko se zaposlite se morate prijaviti na zavodu za zdravstveno zavarovanje v državi, v kateri delate, in pridobiti **obrazec S1** (prej obrazec E 106). S tem obrazcem ste vi in vzdrževani družinski člani upravičeni do zdravstvenega varstva v državi, v kateri živite.

Glede na vaše zdravstveno zavarovanje so vaši družinski člani ravno tako upravičeni do zdravstvenih storitev.

Nega bolnih otrok

Če ste obmejni delavec, obvezno preverite pri zavodu za zdravstveno zavarovanje, ali ste upravičeni do bolniškega dopusta za nego otroka. Če je vaš otrok zavarovan po partnerju v državi, v kateri prebivate, morda do plačane nega niste upravičeni.

Nesreča pri delu

Evropska zakonodaja o usklajevanju socialne varnosti zagotavlja **enako obravnavo**, vendar, je potrebno najprej obvestiti delodajalca, ki je dolžan to takoj prijaviti pristojnemu zavodu, tudi če se zdi poškodba majhna in ni prišlo do prekinitve delovnega procesa.

Če je do poškodbe prišlo v drugi državi, ki ni država, v kateri ste zdravstveno zavarovani, mora pristojni nosilec države, v kateri se je nesreča zgodila, zdravniško potrdilo in vso dokumentacijo poslati pristojnemu nosilcu v državi, v kateri ste zavarovani. Ne pozabite, da ste upravičeni do nadomestila za bolezen v državi, v kateri prebivate, in pod pogoji, ki veljajo v tej državi, ne glede na to, kje ste zavarovani in obratno, imate pravico v državi, v kateri ste zavarovani, ne glede na to, v kateri državi živite.

Poklicna bolezen

Nacionalna zakonodaja vsake države, določa, katere ugodnosti se podeljujejo in pod katerimi pogoji. Evropska zakonodaja o usklajevanju socialne varnosti sicer zagotavlja enako obravnavo, vendar ne more vstopati v vsebino nacionalne zakonodaje. Če je bila dejavnost, ki je lahko povzročila poklicno bolezen, izvedena v drugi državi, odškodnino, do katere ste upravičeni, morate zahtevati v državi, v kateri ste bili zavarovani zadnjič, ko ste bili izpostavljeni tveganju

Boleznine / nadomestilo odsotnosti z dela zaradi bolezni

V Sloveniji

prvih 30 dni odsotnosti plača delodajalec, oceno za prvih 30 dni opravi splošni zdravnik. Predhodna zavarovalna doba ni potrebna. Od 31. dneva odsotnosti boleznine plačuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije - ZZZS, običajno se izplačujejo za obdobje največ enega leta, dajatve se lahko dodelijo za daljša obdobja, če zdravljenje v tem obdobju ni končano. Bolniški list se elektronsko posreduje delodajalcu z sedežem v Sloveniji.

V Italiji

pa je obvezno predložiti potrdila o bolezni (v kompletu z diagnozo in prognozo) V DVEH DNEH od izdaje potrdila o bolezni in sicer delodajalcu in pristojnemu uradu INPS (priporočena pošta s povratnico) ki jo izda lečeči zdravnik ali pristojna Zavod v Sloveniji je to Zavod za zdravstveno zavarovanje Republike Slovenije- posebni obrazci (od E115 do E117)

Boleznino se izplača kot predujem v breme delodajalca (razen v nekaterih posebnih primerih, kot so kmetijski delavci za določen čas)

Izplačilo boleznin največ 180 dni na leto, razen v posebnih kategorijah zaposlitve

ČE IZGUBITE DELO

Nadomestilo za brezposelnost pripada delavcem, ki so prenehali delovno razmerje brez svoje krivde ali lastne volje in če so bili plačani prispevki za zavarovanje za primer brezposelnosti.

V Sloveniji je potrebno najmanj 10 mesecev delovne dobe v zadnjih 24 mesecih (če ste mlajši od 30 let je potrebnih 6 mesecev dobe v zadnjih 24 mesecih)

V Italiji plačujejo toliko mesečnih nadomestil za število tednov, ki je enako polovici prispevnih tednov v zadnjih štirih letih

Po izgubi zaposlitve, se boste morali za nadomestilo prijaviti na domačem zavodu za zaposlovanje

- na domačem zavodu za zaposlovanje se morate prijaviti (v roku 30 dni od prenehanja zaposlitve) kot iskalec zaposlitve
- Zavod bo iz države zadnje zaposlitve zaprosil za obrazec U1 (nekdanji obrazec E 301).

potrebni dokumenti		
PODROČJE SOCIALNE VARNOSTI	DOKUMENT	OZNAKA
VELJAVNA ZAKONODAJA	Potrdilo o predpisih o socialni varnosti, ki se uporabljajo za imetnika	A1
DAJATVE ZA BOLEZEN	Prijava za uveljavljanje zdravstvenega zavarovanja	S 1
	Upravičenost do načrtovanega zdravljenja	S 2
	Zdravljenje obmejnega delavca-v državi nekdanje zaposlitve	S 3
DAJATVE ZA BREZPOSELNOST	Dobe, ki se upoštevajo za dodelitev dajatev brezposelnim	U 1
	Ohranitev upravičenosti do dajatev za brezposelnost	U 2

DRUŽINSKI PREJEMKI

V evropski uniji se država, ki je pristojna za pravice iz socialne varnosti (družinski prejemki, otroški dodatki itd.) **določi glede na delovni status in kraj prebivališča posameznika**, ne pa glede na državljanstvo.

Nacionalna zakonodaja opredeljuje pogoje za upravičenost do družinskih prejemkov. Na splošno velja, da so do družinskih prejemkov v posamezni državi EU upravičeni starši, ki:

- delajo v tej državi, ali
- prebivajo v tej državi.

Družinski prejemki se med evropskimi državami zelo razlikujejo.

Seznanite se s sistemom socialne varnosti v državi gostiteljici ter se tako izognite morebitnim nesporazumom, ki lahko pomembno vplivajo na vaš skupni dohodek.

Pri pristojnem nacionalnem organu preverite rok za oddajo vloge za družinske prejemke. Če zamudite rok, boste morda izgubili pravico do družinskih prejemkov.

Kot obmejni delavec

ste lahko upravičeni do družinskih prejemkov iz obeh držav.

Pristojni nacionalni organi bodo pri odločanju o tem, katera država je pristojna za izplačilo prejemkov, upoštevali okoliščine obeh staršev. Pri odločitvi bodo upoštevali t. i. prednostna pravila.

Prednostna pravila

- Na splošno bo za izplačilo družinskih prejemkov pristojna država, v kateri delate (v kateri ste vi ali vaš zakonski partner zaposleni ali samozaposleni).
- Če ste zaposleni ali samozaposleni v dveh državah, bo prejemke izplačevala država, v kateri živijo otroci, če tam dela eden od staršev. Sicer bo prejemke izplačevala država z višjo postavko za družinske prejemke.

Če bodo prejemki, ki jih prejimate od prednostne države nižji, kot bi bili prejemki v drugi državi, do katerih ste tudi upravičeni, **bo druga država izplačala razliko** med obema prejemkoma. Tako boste prejeli najvišji možni znesek prejemkov, do katerih ste upravičeni.

Pristojni organi različnih držav morajo med seboj sodelovati in izmenjati vse podatke, ki so potrebni za obravnavo vaše vloge. Za preprečevanje jezikovnih težav nacionalni organi pri izmenjavi informacij uporabljajo standardne obrazce.

V Sloveniji in Italiji priznavanje in določanje višine dodatka poteka ob upoštevanju števila družinskih članov in skupnega družinskega dohodka: dajatev je dejansko predvidena v padajočih zneskih za naraščajoče dohodkovne razrede in preneha pri različnih izključitvenih pragih. Višina dodatka je odvisna tudi od vrste družine (enostarševska, število otrok, otroci s posebnimi potrebami....)

V Sloveniji

se prizna pravica naslednji mesec po vlogi in zadostuje

- enkratna vloga (papirna ali elektronska) = vloga za osnovne pravice iz javnih sredstev

V Italiji

se priznana pravica izplača z zaostanki do 5 let

- Spletna vloga z navedbo italijanskega prebivališče (domicil) na INPS

v letu 2022 - spremembe pravic v Italiji

Pojem socialna varnost zajema ožji sistem pravic kot pojem socialna zaščita. S pravicami v sistemu socialne varnosti se zagotavlja varnost in kontinuiteta dohodka delavcem in njihovim družinskim članom

UPOKOJEVANJE

Pravočasno se je potrebno pozanimati kako točno deluje v vsaki državi, v kateri ste delali, in kdaj lahko uveljavljate pokojnino.

Zahtevek za priznanje pokojnine se vloži v državi bivanja. Pristojni urad, načeloma v državi prebivališča, bo preučilo vašo prošnjo in zbralo vse podatke iz držav, v katerih ste delali (vsaj eno leto, 52 tednov) in posredoval zahteve.

*Določbe koordinacije ne urejajo področje obdavčitve.
To je urejeno z dvostranskimi sporazumi*

Dejstvo, da oseba dela zunaj meja bivanja, ne sme biti razlog za povečano davčno obremenitev, saj to ne bi bilo pravično. Zato večina držav v primeru neomejene davčne obveznosti upošteva načelo svetovnega dohodka, v primeru omejene davčne obveznosti pa načelo dohodka po viru. Po načelu svetovnega dohodka so v obdavčenje zavzeti vsi dohodki davčnega zavezanca, ne glede na to, kje so bili ustvarjeni. Svetovni dohodek se tako obdavčuje v državi bivanja. Za izogibanje dvojnemu obdavčevanju države sklepajo sporazume – konvencije. To so mednarodne pogodbe, katerih osnovni nameni so predvsem odpravljanje mednarodne dvojne obdavčitve, preprečevanje davčnih utaj in drugih izogibanj plačevanju davkov, razdelitev pravic obdavčevanja med državama pogodbenicama in preprečevanje davčnih diskriminacij. V njih so določena pravila, kako bodo dohodki obdavčeni. Državi pogodbenici tako določita, do katere meje uporabljata svoje zakone in postavita svoje pogoje.

V kateri državi boste plačali davek?

Dvojno obdavčitev odpravimo že z določanjem davčnega rezidentstva, saj s tem določimo, katera država ima pravico do obdavčitve dohodka oziroma premoženja. Odprava dvojne obdavčitve lahko izboljša davčno-finančni položaj davčnih zavezancev, toda na drugi strani lahko povzroči izgubo davčnega vira ali zmanjšanje davčnih prihodkov.

Ni pomembnih razlik med konvencijami, saj države, ki sklepajo sporazume ali konvencije, te sklepajo po vzorčni konvenciji OECD*.

* Organisation for Economic Co-operation and Development ali Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

Ker so lestvice za obračun davka v Sloveniji in Italiji primerljive, so doplačila davka v Sloveniji za zavezance, zaposlene v Italiji, minimalna, saj že z medletnimi akontacijami poravnajo morebitno razliko oziroma lahko ob_oveljavljanju olajšave tudi dobijo povrnjen znesek preveč plačanega davka – vendar največ v višini v Sloveniji plačane akontacije.

V EU ni splošnega predpisa, ki bi urejal obdavčitev dohodkov državljanov EU, ki prebivajo, delajo ali del časa preživljajo v tujini.

Vendar lahko država, v kateri ste **rezident za davčne namene**, običajno obdavči vse prihodke, ki ste jih po takšni ali drugačni poti prejeli v kateri koli državi. To vključuje plače, pokojnine, nadomestila, dohodek iz premoženja ali iz drugih virov in kapitalске dobičke od prodaje premoženja iz držav po vsem svetu.

Vsaka država ima svojo opredelitev statusa davčnega rezidenta, vendar:

- boste običajno obveljali za **davčnega rezidenta v državi, v kateri letno preživite več kot šest mesecev (181 dni)**;
- če letno **manj kot šest mesecev** preživite v drugi državi EU, boste običajno obveljali za davčnega rezidenta v matični državi.

Pozanimajte se za rešitve preprečevanje **dvojnega obdavčevanja**.

*Poskerbite, da vaš dohodek ne bo obdavčen dvakrat,
če to ni potrebno.*

Navidezno davčno rezidentstvo

V skladu z nekaterimi sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju vas bo država, v kateri zaslužite ves ali skoraj ves dohodek, obravnavala kot davčnega rezidenta, tudi če tam ne prebivate. Nekaterе države ta status navideznega davčnega rezidenstva priznavajo **obmejnim delavcem** .

V skladu s predpisi EU lahko vsaka država opredeli, kolikšen delež dohodka predstavlja „skoraj ves dohodek“. Ne glede na to, ali vas država, v kateri zaslužite ves ali skoraj ves dohodek, obravnava kot davčnega rezidenta ali ne, vam mora omogočiti dostop do istih nadomestil in davčnih olajšav, ki so na voljo rezidentom.

Če prejimate vsa nadomestila, ki so na voljo rezidentom v državi, v kateri delate, seveda ne morete pričakovati, da boste upravičeni tudi do vseh nadomestil in olajšav, ki so na voljo rezidentom v državi, v kateri prebivate. Davčne uprave si med seboj izmenjujejo podatke, da preprečijo podvajanje nadomestil in olajšav.

Enaka obravnava

Ne glede na to, katera država EU vas šteje za davčnega rezidenta, morate biti v skladu s predpisi EU obdavčeni na enak način in pod enakimi pogoji kot državljani te države. V državi, v kateri ste davčni rezident ali zaslužite ves ali skoraj ves dohodek, imate na primer pravico do:

- vseh družinskih prejemkov in davčnih olajšav za nego otrok, tudi če stroški nastanejo v drugi državi EU;

www.euradria.eu

Delo na črno (imenovano tudi neprijavljeno ali nezakonito delo) predstavlja tisto vrsto dela v delovnem razmerju, opravljeno v nasprotju z zakonom in veljavnimi pogodbenimi določili.

Delo na črno se natančneje opravlja v nasprotju delovnopravno zakonodajo, z veljavno davčno zakonodajo, z zakonodajo na področju socialne varnosti, dela tujcev in v nasprotju z veljavnimi kolektivnimi pogodbami.

Samo prijavljeno (zakonito) delo, je varno delo

Kot obmejni delavec, poznaš svoje pravice??

Ali veš, da imaš pravico do enake obravnave kot delavec države v kateri si zaposlen?

Ali veš, da moraš spoštovati predpise obeh držav (države bivanja in države zaposlitve)??

Več informacij na spletni strani <https://euradria.eu>

